

eq'iliquà

63_09/25

COL·LABORADORES I COL·LABORADORS:

**ABRIL ZAMORA, AMPARO FERNÁNDEZ, ASSAD KASSAB,
AURORA GARCÍA I AGUD, CANDELA MORA, CLARA MUÑOZ, EMPAR ESTEVE,
EMPAR FERRER, ESTELA MARTÍNEZ, JORDI BALLESTER, JUAN BENAVENT, JULI DISLA,
LAURA USELETI, LORENA LÓPEZ, MANUEL OCHOA, MARIA ALMUDÉVER,
MARIA MAROTO, MARTA CHINER, NELO GÓMEZ, NINA BAIFER, OMAR RUIZ,
ÓSCAR LASARTE, PABLO DÍAZ DEL RÍO, PAU VERCHER, PEP RICART,
RAFAEL CALATAYUD BELENGUER, TONI GUILLOT,
VICTÒRIA GARRIGUES I XAVO GIMÉNEZ**

MAQUETACIÓ: **CARLES Gª TORMO**

IMPRENTA: **LINEA 2**

DIPOSIT LEGAL: **V-2280-2005**

**AMBAIXADOR VICH, 3 - 2G | 46002 | VALÈNCIA
963 528 198 | INFO@AAPV.ES | WWW.AAPV.ES**

AAPV NO ES FA RESPONSABLE DE LES OPINIONS DELS COL·LABORADORS DE L'EQUILQUÀ

0 4 **DISCURS PRESIDÈNCIA**

DISCURS OFICIAL DELS PREMIS AAPV 2025

1 4 **PREMIS AAPV 2025**

CRÒNICA DE LA GALA DE LLIURAMENT

2 2 **ENTREVISTES PREMIATS**

TEATRE | AUDIOVISUAL | CRISÀLIDE | DOBLATGE

3 8 **EMPAR FERRER**

ENTREVISTA PREMI NARCÍS

5 2 **ABRIL ZAMORA**

ENTREVISTA PREMI TAULES

5 8 **CRISTINA FENOLLAR**

OBITUARI

6 3 **JUAN MANDLI**

OBITUARI

DISCURS PRESIDÈNCIA

PREMIS AAPV 2025

... LI DIRIA QUE O COBRA COM A BECARI O SE'N VA ...

PER **MARIA
ALMUDÉVER**
PRESIDENTA
DE L'AAPV

I **PAU
VERCHER**
SECRETARI
GENERAL
DE L'AAPV

MARIA:

Tu vols dir alguna cosa,
vols agrair algú?

PAU:

No, jo no. I tu?

MARIA:

Jo tampoc. Com estàs?

PAU:

Uf, porte un any... Jo estic mort, i tu?

MARIA:

Jo estic *de muerte*. Mira, podria dir...

Podria donar l'enhorabona
a la directora de Dansa València,
María José Mora,

i també directora adjunta de l'IVC,
pel seu festival,

per demostrar-nos que

amb temps, voluntat, ambició i diners,
tot és possible.

Podria també donar-li les gràcies
per tot el que no ha fet... Però no.

EL DISCURS

Fotos: Clara Muñoz

PAU:

Jo podria dir-li a Álvaro López Jamar,
Director general de l'Institut Valencià
de Cultura, que no el volem.

Que després de quasi un any
esperant la resolució de les ajudes,
amb el sector paralitzat,
l'*empastrà* del Circuit Cultural Valencià
i els cessaments i acomiadaments
de més de 7 alts càrrecs culturals...

MARIA:

Que fa quasi dos anys
que ens demana paciència
perquè ell és advocat i acaba d'arribar.

I encara no sap
en què consisteix la seua faena...

PAU:

Doncs li diria que
o cobra com a becari o se'n va.
Que després de demostrar-nos
reiteradament la seua ignorància i
inoperància seria millor la segona opció.
Però no, tampoc ho diré. ▶

**PODRIA DONAR
L'ENHORABONA
A LA
DIRECTORA
DE DANSA
VALÈNCIA,
MARÍA JOSÉ
MORA,
I TAMBÉ
DIRECTORA
ADJUNTA
DE L'IVC,
PEL SEU
FESTIVAL**

...

MARIA:

Jo voldria recordar-los als dos, que estan al capdavant d'una institució pública que hauria de vetlar pel present i futur de la cultura, tant per als i les professionals com per al bé comú de tota la societat valenciana, més enllà del cap i casal i dels polítics que els han posat al càrrec. Però, bah!

PAU:

Jo voldria preguntar-los a la secretària autonòmica de cultura, Pilar Tébar i al Sr. Rovira, conseller de cultura i educació de la Generalitat Valenciana, que on estan?

Perquè són totalment invisibles per als treballadors i treballadores de la cultura, que no saben ni qui som ni què fem.

Per no parlar de Mazón, això de Senyor m'ho estalvie.

On estava President?

On està després de set mesos de malson? Però per a què...

De l'Ajuntament de València vols dir alguna cosa?

MARIA:

Res.

PAU:

Res?

MARIA:

Sí, res. Com la seua gestió del sector cultural: RES. Res canvia, res es mou, res millora... res.

PAU:

Doncs sembla que igual que l'anterior legislatura... bones paraules i bones intencions pero cap acció.

MARIA:

I de les diputacions, què diem?

PAU:

La Dipu d'Alacant fatal, cada volta pitjor, la de Castelló, ho estan intentant però es fan un embolic..., i la de València... Doncs que han creat unes ajudes per a les associacions de professionals del sector, sembla que la seu de l'Escalante ara sí.

MARIA:

Encara que no siga la nostra opció...

PAU:

I cada any augmenta més el pressupost per a teatre... Rocio Gil sí es preocupa.

MARIA:

Li estàs fent la pilota a la Diputació de València?

PAU:

No.

**LA DIPU
D'ALACANT
FATAL, CADA
VOLTA PITJOR,
LA DE CASTELLÓ,
HO ESTAN
INTENTANT
PERÒ ES FAN
UN EMBOLIC...,
I LA DE
VALÈNCIA...
DONCS QUE
HAN CREAT
UNES AJUDES
PER A LES
ASSOCIACIONS DE
PROFESSIONALS
DEL SECTOR,
SEMBLA QUE
LA SEU DE
L'ESCALANTE
ARA SÍ**

L'IVC HAURIA
DE SER LA
PUNTA
DE LLANÇA
DEL TEATRE
VALENCIÀ
I EN VALENCIÀ,
UN REFERENT,
UN CENTRE
DRAMÀTIC AMB
MAJÚSCULES

...

MARIA:

Estàs fent-li la pilota a la Diputació de València per ajudar-nos amb esta gala?!

PAU:

Síiiii però també crec que és un bon exemple per a altres administracions gestionades pel PP, que se'ls ompli la boca amb això de: *"despolitizar el teatro y la cultura blanca"* i després no fan res per ella.

MARIA:

Esta és la història d'una mort anunciada. *"Haremos menos producciones propias para no asfixiar al personal técnico y de producción"*. Esta frase està treta del projecte presentat per l'actual directora adjunta d'Arts Escèniques de l'IVC.

PAU:

Tu t'imagines què passaria si la direcció del Museu Del Prado diguera en públic, farem menys exposicions i obrirem menys dies al públic per no asfixiar al personal de taquilles...

MARIA:

Però després va matisar en premsa dient: *"vamos a producir menos para atender más a nuestras creaciones"*

Doncs si atendre millor és: reduir l'exhibició, reduir el número de contractacions, reduir salaris... Amb menys personal propi de l'IVC, deixant places per cobrir, i amb els mateixos problemes que fa un any...

PAU:

No és per comparar, però fa 2 anys i amb el mateix pressupost... es van produir i coproduir 5 espectacles amb 29 intèrprets contractats.

MARIA:

I no ens oblidem dels equips creatius: directores, escenògrafes, vestuaristes, il·luminadores, compositores musicals, caracteritzadores, ajudants de direcció...

PAU:

Açò no és "atendre millor", no ens prengueu per idiotes, açò és un desmantellament silencios.

MARIA:

I no posaríem tant d'èmfasi sinó fora perquè segons el mateix IVC, la seua finalitat és el desenvolupament i l'execució de la política i accions culturals de la Generalitat Valenciana pel que fa a la creació, exhibició, promoció i difusió de les arts escèniques,

L'IVC hauria de ser la punta de llança del teatre valencià i en valencià, un referent, un CENTRE DRAMÀTIC amb majúscules i no només un centre d'exhibició, i de cap de les maneres una PLATAFORMA D'AUTOPROMOCIÓ de la seua direcció. ►

PAU:

Una mort anunciada ja als Premis del mateix IVC.
Una gala que es va suspendre per la fatídica barrancada
que va enfangar les nostres vides, amb la qual cosa estem
absolutament d'acord, ningú estàvem per a celebracions.

Però que va servir com excusa per a callar les veus
dels i de les artistes que van ser guardonades
en un acte a porta tancada on se'ls prohibia parlar
ni que fora per agrair al seu equip i família.

MARIA:

Seguint amb la cultura de la cancel·lació,
la nostra tele pública no ha emés cap gala del sector,
ni la dels Premis de l'Audiovisual i ni tan sols esta
que estem celebrant hui, que ha sigut
dels programes més vistos del dia en els darrers 5 anys.
Una tele que està necessitada de continguts i d'audiència.

Si volen audiència, per què no estem en À Punt?
O és que tenen por de les paraules del sector cultural?

Açò només té un nom: CENSURA.

PAU:

Una mort anunciada també per al sector audiovisual
que veu dia rere dia, com no es vol fer res
de producció audiovisual valenciana en la tele pública.
Com no hi ha cap pla, cap previsió, cap interès.

MARIA:

Respecte al doblatge, À Punt està emetent en castellà
pel·lícules i sèries estrangeres que han sigut doblades al valencià.

Els actors i actrius de doblatge continuen treballant amb
la incertesa de si esta estratègia de la nova direcció d'À Punt és
el primer pas per a acabar definitivament amb el doblatge en valencià.

PAU:

Mentrestant, la ciutadania es veu privada de vore
continguts en valencià que ha pagat i la televisió valenciana
incomplint el mandat fundacional d'especial protecció,
promoció i normalització de la llengua pròpia del nostre territori.

Les grans barbaritats comencen amb xicotets gestos,
com intentar extingir una llengua, la nostra.

MARIA:

Amb tot, tant de bo estos foren els únics problemes del Món.

No volem deixar de recordar a les víctimes de la DANA,
als qui han perdut la vida ni als qui ho han perdut tot.

Ni als milers de morts en Gaza, una generació perduda,
una guerra en directe que ningú és capaç d'aturar.

PAU:

No estàvem equivocats, que ja sabíem el que passaria,
i malauradament, ha passat. Us heu superat, heu superat
totes les nostres expectatives. Ens heu cobert de fang,
de mort i ens heu deixat en pilotes.

MARIA:

Però un dia, vosaltres desapareixereu,
ningú recordarà ni tan sols el vostre nom,
en els vostres despatxos, no quedarà ni una grapa per terra
que recorde el vostre pas, i esta casa tornarà a ser nostra,
continuarà sent dels treballadors i treballadores de la cultura,
i continuarem somniant, i creant i treballant, però nosaltres per la
vida, perquè ho cregueu o no, la cultura i l'art, salven vides.

El nostre poder és crear bellesa
inclús amb coses que, a priori, no ho són.

PAU:

Ara sí, volem agrair a totes les institucions i autoritats de la cultura i la política que hui ens acompanyen, però també volem dir-vos que no sols us necessitem hui, sinó dia a dia per fer del nostre sector un sector fort i generador de treball digne per tindre vides dignes.

MARIA:

Agrair de tot cor a tots els membres de la Junta Directiva, de l'oficina i de les comissions el dia a dia de lluita constant per millorar el nostre sector. Gràcies a Toni Agustí i Marina Alegre, responsables de la Gala d'enguany. **MOLTES GRÀCIES.**

PAU:

Només ens queda donar l'enhorabona a totes les persones nominades, i felicitats a les guardonades.

MARIA:

Gràcies per omplir este teatre i acompanyar-nos esta nit.
Us necessitem, ens necessitem.
No mirem cap altre lloc com fa la majoria al món, hui en dia sembla que significar-se és perillós, però no fer-ho és molt pitjor.

PAU:

Gràcies per no defallir malgrat tot.

PAU I MARIA:

Palestina lliure! Dignitat, justícia i reparació. ■

PREMIS AAPV

02/JUNY/2025
TEATRE PRINCIPAL
DE VALÈNCIA

actors i actrius
professionals valencians

CRÒNICA DE LA GALA

PREMIS AAPV 2025

PER LA
COMISSIÓ DE
COMUNICACIÓ

FOTOS:
CLARA MUÑOZ

Dirigida per Toni Agustí i Marina Alegre, al llarg de la cerimònia, es va reconèixer el treball de fins a 40 nominats i es van lliurar 12 premis, distribuïts entre les categories de Teatre, Audiovisual, Doblatge i Revelació. Per primera vegada, a més de la votació dels socis i sòcies de l'AAPV, s'ha comptat amb el criteri d'un jurat professional.

A més, es van lliurar dos premis de caràcter honorífic: el Premi Taules a l'actriu, escriptora, guionista i directora Abril Zamora, per la seua rellevància en el panorama audiovisual actual, la seua valentia en visibilitzar la realitat del col·lectiu trans i el seu enorme impacte com a figura pública; i el Premi Narcís a Empar Ferrer en reconeixement de la seua trajectòria artística i el seu compromís amb el teatre valencià.

Davant la negativa de la nova direcció d'À Punt a retransmetre els nostres premis, la cerimònia va ser retransmesa en *streaming* per Kinòtico. Hem aconseguit així un impacte mediàtic inèdit més enllà del nostre territori.

La primera gala de l'AAPV no retransmesa per À Punt, des de la creació de l'ens públic, va començar amb el *making of* del cartell d'esta edició dels Premis, obra d'Assad Kassab, qui és també el dissenyador del cor que simbolitza l'essència d'esta celebració. La imatge d'enguany s'inspira en la tragèdia grega, concretament en el Mite de Prometeu qui, per tractar d'ajudar a la humanitat, li va dur el foc (símbol del coneixement). Raó per la qual, Zeus el va condemnar a sofrir una tortura cíclica i eterna. Això sí, si en el mite grec era una àguila qui li menjava el fetge cada dia, en la versió valenciana havia de ser una gavina.

ACTUACIÓ MUSICAL

El DJ Carles Pascual i la cantant Noelia Llorens 'Titana' van materialitzar una futurista *albà* amb la següent lletra: "Ai, companyes preguntem-nos, ara que estem celebrant en esta gala de premis, si hem d'alçar-nos tots a una i dir: prou ja d'aguantar"

MONÒLEG MARTA

Marta Santandreu va realitzar un monòleg memorable per posar en evidència les veritables raons per les quals els nous responsables d'À Punt han decidit donar l'esquena a la celebració més important del nostre sector professional. No van faltar les referències al 'referèndum lingüístic' perpetrat per la Conselleria de Cultura, als intents de la nova direcció d'À Punt d'invisibilitzar la llengua valenciana, al CECOPI, o fins i tot a les autèntiques 'aspiracions' dels nous directius de la televisió pública valenciana.

Marta, va explicar la mecànica de la gala i va anunciar que el discurs més curt tindria premi. Seguidament, va elogiar tant el disseny del cartell de la gala com els abdominals del seu protagonista. De fet, aprofitant la presència de Ramon Rodenas entre el públic, li va preguntar si el personatge representat era Prometeu. Ramón li va respondre que ell creia que era Aquil·les, però Mireia Pérez, asseguda a prop seu, dissentia. Si Prometeu representa la figura de l'heroi cultural, Aquil·les personifica el dilema de l'heroi, que es debat entre lluitar pel seu poble i morir jove, o viure una vida llarga però sense glòria. Aclarida la referència mitològica, Mireia i Ramon, van acceptar la invitació de Marta de romandre a l'escenari per ajudar amb la conducció de la gala. ►

MILLOR ACTRIU DE REPARTIMENT D'AUDIOVISUAL

LORENA LÓPEZ

"Dolores Faraco, a qui li agrada riure i estar amb els amics" i "Mario Asensi, ha treballat de zelador de quiròfans i li agrada el silenci i la bona soledat", van presentar a les nominades a Millor Actriu de Repartiment d'Audiovisual: Lorena López per *La casa*, Resu Belmonte per *Valenciana* i Empar Ferrer per *L'àvia i el foraster*. Al remat, el guardó va recaure en l'actriu de *La casa*.

MILLOR ACTOR DE REPARTIMENT D'AUDIOVISUAL

JORDI BALLESTER

Dolores i Mario també van presentar als nominats a Millor Actor de Repartiment d'Audiovisual: Jordi Ballester per *L'àvia i el foraster*, Álvaro Báguena per *Tú no eres yo* i Roberto Hoyo per *Dieciocho*. Immediatament, van obrir el sobre del premiat i van cridar a Jordi Ballester.

MILLOR ACTOR PROTAGONISTA D'AUDIOVISUAL

ÓSCAR LASARTE

"Carmen López, que sempre que viatja a França ha d'anar amb un *salvocondute*" i "Carlos Villuendas, per a ell l'escalada és com fer teràpia", van introduir als nominats a Millor Actor Protagonista d'Audiovisual: Héctor Juezas per *Capitanes*, Óscar Lasarte per *¿Es el enemigo?* i Nelo Gómez per *L'Alqueria Blanca*. Acte seguit, van anunciar que el guanyador era Óscar Lasarte.

MILLOR ACTRIU PROTAGONISTA D'AUDIOVISUAL

NEUS AGULLÓ

Presentades també per Carmen i Carlos, les nominades a Millor Actriu Protagonista d'Audiovisual van ser: Carmen Asecas per *La promesa*, Conchi Espejo per *Valenciana*, Neus Agulló per *L'àvia i el foraster* i Tània Fortea, també per *Valenciana*. Sent Neus Agulló qui va obtenir el premi.

Després del Discurs de presidència, que podeu llegir íntegre a l'inici d'esta mateixa revista, va arribar el torn del Premi Crisàlide a l'Actriu Revelació. Presentades per "Pepa Alós, professora de FP i apassionada de la vida, i Mònica Crespo, monitora de ioga i persona amigable", les nominades van ser: Aurora García i Agud per *After-Sun*, *Esto ya no es el banquete*, *Afràgil*, *El fin de la historia* i *Última lluna de Mercúcio Montesc*; Carla Almeria per *After-Sun*; Lula Heredia per *Princeses, cavallers i dracs*, *el dia que deixarem de ser xiquets* i María Covadonga per *La mancha*. Enguany, l'afortunada a rebre el cor va ser Aurora García i Agud.

PREMI CRISÀLIDE A L'ACTRIU REVELACIÓ

AURORA GARCÍA I AGUD

Pepa i Mònica van detallar els noms dels nominats en l'apartat masculí del Premi Crisàlide: Alberto Martín de Miguel per *La mancha*, *Tangana* i *Solanas*; Juan Benavent per *Laila*; Mauro Cervera per *Valenciana* i Sergio Martín per *Princeses, cavallers i dracs*, *el dia que deixarem de ser xiquets*. Van anunciar, tot seguit, el guanyador en esta categoria, Juan Benavent.

JUAN BENAVENT

MAZÓN DIMISSIÓ

L'obituari, va anar acompanyat d'una coreografia a càrrec d'Otra Danza, amb Asun Noales i Sebastiaín Rowinsky, recordant als companys i companyes que ens han deixat al llarg dels darrers mesos i a les 228 víctimes de la fatídica DANA del 29 d'octubre de 2024. Este moment va acabar amb un aclaparador crit de tot el públic de més de 2 minuts de duració: MAZÓN DIMISSIÓ. ▶

"Alícia Escurriola, a qui li agrada conviure amb molts gossos i gosses, el formatge, la pasta i el cafè" i "Víctor Pérez, que fa uns anys va vendre la seua moto" van presentar els Premis Lluís Miquel Campos a la Millor Interpretació de Doblatge. En l'apartat masculí, els nominats van ser: Alex Moreno per *El pitjor treball de ma vida*, Rafa Albert per *Totes les criatures grans i menudes* i Nelo Gómez per *El triomf*. Finalment va ser el nostre company Nelo Gómez qui es va endur el premi a casa.

Les nominades en esta categoria van ser: Greta Ruíz, per *La última sesión de Freud*, Lucía Aránega per *South Riding* i Marina Vinyals per *La dama d'or*. Iolanda Muñoz va recollir el premi en nom de Marina Vinyals, qui no va poder acudir a la gala.

A petició de la pròpia Empar Ferrer, el Premi Narcís va ser presentat per l'alcalde de Mislata, el seu poble. Amb Empar ja a l'escenari, de sobte va aparèixer Marta Santandreu amb un pastís per celebrar que Empar complia 78 anys eixe mateix dia.

UN MÓN IDEAL

Després del lliurament del Premi Narcís, es va projectar un vídeo sobre la forma en què podrien treballar els actors i actrius en un món ideal. Mentre a la pantalla començaven a eixir diferents entitats públiques i privades, en clau d'humor, es feia un suma amb l'aportació que cadascuna podria fer per arribar a una situació ideal per als actors i actrius del nostre territori. Al finalitzar el vídeo apareixia a la pantalla la frase: NO ÉS TAN DIFÍCIL.

GUIONISTA, DIRECTORA I ESCENARISTA ABRIL ZAMORA

L'actriu Marta Belenguer i Maria Almudéver, van ser les encarregades de lliurar el Premi Taules a Abril Zamora. Marta, va parlar des de l'afecte i l'amistat i Maria ho va fer en representació de l'AAPV.

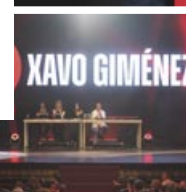

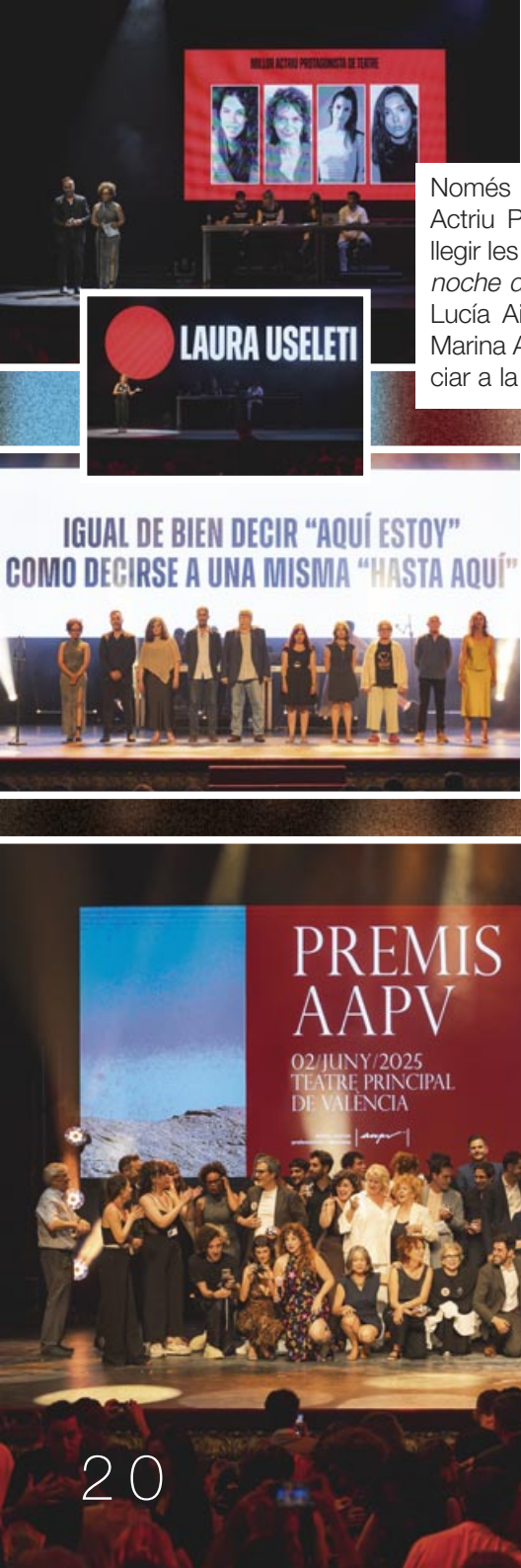
"Jose Antonio García, policia local i *viejo rockero*, obligat a posar *reguetón* en el cotxe als seus fills" i "Esther Vallés, infermera i matrona, per a ella va ser una bonica sorpresa trobar esta nova vocació" van aparèixer a l'escenari per fer-se càrrec dels premis de teatre. Van començar per les nominades a Millor Actriu de Repartiment de Teatre: Amparo Fernández per *Insomnio, noche de verano*, Mamen Mengó per *Mi avión de papel* i Tania Fortea per *Don Roberto*. En el moment, Esther va obrir el sobre i va donar el nom de la guardonada, Amparo Fernández.

Els nominats a Millor Actor de Repartiment de Teatre van ser: Pep Ricart per *La mancha*, Toni Misó per *Don Roberto* i Sergio Escribano per *Mar i Cel*. Tot seguit, Jose Antonio va anomenar al premiat, Pep Ricart.

Pel que fa al Millor Actor Protagonista de Teatre van ser: Ernesto Pastor per *La mancha*, Toni Agustí per *4 dies i 4 nits*, i Xavo Giménez per *Yo soy 451*. Acte seguit, Jose Antonio va anunciar el nom del guanyador, Xavo Giménez.

Només quedava per lliurar el Premi a la Millor Actriu Protagonista de Teatre. Jose Antonio va llegir les nominades: Laura Romero per *Insomnio, noche de verano*, Laura Useleti per *Cinc minuts*, Lucía Aibar per *La mujer más fea del mundo* i Marina Alegre per *Coral romput*; i Esther va anunciar a la guanyadora: Laura Useleti.

Finalitzats els lliuraments, les lliuradores i lliuradors van anar ocupant el centre de l'escenari. Mentrestant, Mireia Pérez explicava: "... Elles i ells són actrius i actors que un dia van prendre la decisió de deixar de ser-ho ...". En paral·lel, Ramon Rodenas citava a Nina en *La gaviña*, a Hamlet en *Hamlet* i reflexionava envers el concepte de resiliència i la vida més enllà del teatre.

La cerimònia va concloure amb el Premi al discurs més curt per a Laura Useleti i l'actuació de Noelia Llorens 'Titana' acompanyant l'eixida a l'escenari de totes les guardonades, nominades i organitzadores per a la tradicional foto final de la gala.

CRÒNICA DE LA GALA PREMIS AAPV 2025

AGRAÏMENTS I CRÈDITS GALA PREMIS AAPV:

DIRECCIÓ GALA	TONI AGUSTÍ I MARINA ALEGRE
GUIÓ	TONI AGUSTÍ, MARINA ALEGRE, JULI DISLA I EVA MIR
PRESENTADORS/ES	MARTA SANTANDREU, MIREIA PÉREZ I RAMON RODENAS
BALLARINS	OTRA DANZA AMB ASUN NOALES I SEBASTIÁN ROWINSKY
MÚSICA I ESPAI SONOR	CARLES PASCUAL I NOELIA LLORENS "TITANA"
DIRECCIÓ TÈCNICA	JAVIER ABUJA
DISSENY I TÈCNIC DE LLUMS	XARLI SANJUAN
TÈCNIC DE SO	JUAN LLUCH
REGIDOR ESCENARI	ÀLEX RUBIO
PANTALLA LED	TROTAMUNDOS MEDIA / CARLES CHOVA
DISSENY IMATGE GALA	ASSAD KASSAB
LOCUCIÓ VEU EN OFF	EMPAR BRISA I PACO ALEGRE
LLIURADORES I LLIURADORS	(REPARTIMENT AUDIOVISUAL) DOLORES FARACO I MARIO ASENSI (PROTAGONISTA AUDIOVISUAL) CARLOS VILLUENDAS I CARMEN LÓPEZ (CRISÀLIDE) MÒNICA CRESPO I PEPA ALÓS (DOBLATGE) ALÍCIA ESCURRIOLA I VÍCTOR PÉREZ (TEATRE) ESTHER VALLÉS I JOSE ANTONIO GARCÍA
JURAT	(TEATRE) JUANMA ARTIGOT, ROBERTO GARCÍA I ROSANGELS VALLS (AUDIOVISUAL) MARIA FUSTER, ROSANA PASTOR I SILVINO PUIG (CINES LYS) (DOBLATGE) DANI GONZÁLEZ, MARI GINER I MARIBEL CASANY (CRISÀLIDE) ADRIÁN NOVELLA, JOSE VICENTE PEIRÓ I M ^a JOSÉ PERIS
MAQUILLATGE	ELENA MONTERDE
FOTÒGRAFA GALA	CLARA MUÑOZ
COMUNICACIÓ AAPV	CARLES G ^a TORMO

AGRAÏMENTS A L'OFICINA TÈCNICA ESCALANTE-DIPUTACIÓ, A L'OFICINA TÈCNICA IVC, YAPADÚ PRODUCCIONS, SALA RUSSAFA, RUBÉN CERVERA, NELO GÓMEZ, A TOTS ELS SOCIS I SÒCIES QUE HAN COL LABORAT DE MANERA DESINTERESSADA EN LA GALA PREMIS AAPV 2025 I A TOTS I A TOTES ELS QUE FEU POSSIBLE UN SINDICAT CADA VEGADA MÉS FORT.

UNA PRODUCCIÓ D'AAPV AMB LA COL LABORACIÓ DE CREACONCEPTO

ENTREVISTA PREMIATS/DES

PREMIS AAPV 2025

Estes són les preguntes que hem fet a les actrius i actors reconeguts amb un Premi AAPV en esta edició.

1 En quin moment professional et trobaves abans de rebre el premi?

2 Quina dimensió li dones al premi en la teua trajectòria i projectes de futur?

3 Et vas deixar alguna cosa en el discurs d'agraïment?

4 Que destacaries del projecte pel qual has guanyat?

5 Contans en un tweet allò que tu vulgues

LAURA USELETI

MILLOR INTERPRETACIÓ FEMENINA
PROTAGONISTA DE TEATRE

1 Darrerament he treballat en 1Km², *Històries amb minúscules*, *Un segle d'abismes*, *La crítica*, *Cinc minuts* i *Boges*. *Cau la nit*, sempre de la mà de Jerónimo Cornelles o d'Amparo Vayá. Al moment de rebre el premi, acabava de fer *Plenamar*, una producció de l'IVC que he gaudit moltíssim. Sens dubte, un bon moment professional.

2 Doncs és el segon premi que rep per *Cinc minuts*, també vaig rebre el premi de l'IVC, i això em fa molt feliç perquè és una obra que adore. Sóc un poc escèptica respecte a la repercussió però estic molt agraïda.

3 Sí, se'm va oblidar parlar de la necessitat que tenim des del sector de que les produccions roden. Cada volta tenim períodes d'exhibició més curts i ixen menys bolos. Crec que totes les poblacions tenen dret a accedir als bens culturals i en el nostre cas al teatre i això no està passant.

4 Jerónimo Cornelles ha escrit i coprotagonitza amb mi un text meravellós, amb profunditat i humor, un paper protagonista per a una dona gran. Es parla de vellesa, de bebés robats, de les llums i les ombres de tota una vida. La direcció de Rafael Calatayud és magnífica.

5 Trobe que els actors i les actrius hem d'estar molt units i com se sol dir, remar junts. Per això crec que s'ha de posar en valor el treball que fan companys i companyes des de plataformes com Russafa Escènica. Jo crec que sumen i sumen molt. ■

XAVO GIMÉNEZ

MILLOR INTERPRETACIÓ MASCULINA
PROTAGONISTA DE TEATRE

1 Molts companys i companyes sabeu pel moment que he passat en aquesta època. Han sigut molts anys d'una cruesa, d'un dolor i d'un amor inexplicable, però al mateix temps, i per eixa mateixa raó, d'una relació amb la meua feina molt sanadora, molt pura i lluminosa. *Yo soy 451* ha sigut el punt de partida cap a un lloc nou per a mi com a intèrpret i, alhora, el comiat d'algú que ha estat al meu costat durant vint-i-cinc anys, la majoria d'eixos anys, fent teatre des de la calma i la ràbia. Per això no mire aquests darrers anys com un "moment professional", sinó més aviat personal i fins i tot espiritual. On la feina queda molt desenfocada, molt de costat, molt en segon pla. I quan resulta que just quan mire la feina sense pretensions, sense expectatives, quan torne al circuit *off* després de molts anys, va i sorgeix un espectacle que em regala alguns reconeixements com aquest i, el més important, una bona gira com feia anys que no teníem a la companyia.

2 Dirigiré alguns espectacles, eixiré de gira amb *Tributo* i amb *451*, faré algunes classes, pintaré, compondré alguna cançó, començaré a sembrar alguna cosa nova amb *La Teta* per a 2027, destacaré unes quantes ampolles entre setmana i viatjaré tant com puga. I això del premi? No sé quina és la seua dimensió. M'arriba en una edat en què poc m'importen els fracassos i els afalacs, la veritat. Té una dimensió sobretot emocional per vindre del meu sindicat. De les companyes i companys que trien a una persona entre tants treballs destacats.

3 No vaig parlar dels meravellosos treballs de Toni Agustí i d'Ernesto Pastor, imperdonable. El meu va ser el discurs més llarg i entenc que puga haver generat alguna molèstia. Em va dolre molt que tallaren el discurs de Nelo, la veritat. Jo em vaig passar de temps i a mi no em van tallar, tal vegada per tot això que hem parlat en relació al que vaig viure amb la Maria, tan estimada per tots. Em vaig sentir molt abraçat per la professió aquell dia, com sempre. Quan em donen el pròxim premi d'ací a uns mesos, siga el que siga; millor actor *boomer* d'audiovisual, millor ballarí, millor *cover*, millor discurs propalestí, millor actor d'escenes d'acció... promet ser més breu. Tinc diversos discursos ja escrits que s'adapten als diferents formats de gala. Promet no decebre.

4 La humilitat que desborda. No el projecte en si, sinó la història que conte. La història que ens conta Bradbury. No som importants. Ho són les històries que habiten en nosaltres per sempre. Els trossos d'univers que hi ha en cada llibre i que passem de generació en generació. Això em col·loca, com a intèrpret, en un lloc allunyat de les catifes vermelles i més perdut per les carreteres i els boscos. Crec que aquesta obra parla d'això, entre altres coses. I més ara, que el món no escolta. La mirada que hem posat Maria i jo en aquesta versió s'arrela en el fet que som portadors d'alguna cosa tan valuosa com la paraula i el silenci. I parlant del muntatge en si, crec que el seu valor és la senzillesa de la foguera. Reunir-se amb un grup d'espectadors al voltant de la poesia incendiària de *Fahrenheit*.

5 Li diria a la gent que comença que li pose garra. Que munten les seues obres sense demanar permís. Que siguin impertinents i agosarats. Que es taquen l'ànima. Que confien en les seues pors. I que em telefonen. ■

PEP RICART

MILLOR INTERPRETACIÓ MASCULINA
REPARTIMENT DE TEATRE

1 Descansant de la cultura i gaudint de l'agricultura.

2 Crec que exactament la dimensió que té, l'he submergit en aigua i són 735 mil·lilitres.

3 E la fama?
E la fame?
Eduardo de Filippo.

4 Les persones: Sergio, Marcos, María, Roland, Mingo, Teresa, Inma, Jessica, Alberto, Cova, Ernesto i Mafalda.

5 Continuem necessitant una resposta artística que, al meu entendre, té un objectiu fonamental formulat de fa molt de temps: EL CREIXEMENT ARTÍSTIC DEL TEATRE VALENCIÀ. Vinga, a la feina! ■

AMPARO FERNÁNDEZ

MILLOR INTERPRETACIÓ FEMENINA
REPARTIMENT DE TEATRE

1 En la de siempre en esta profesión, yendo y viniendo.

2 Al premio le doy una importancia personal, aquí en Valencia a nivel profesional, no tiene ninguna dimensión en cuanto al futuro.

3 Si,claro,jajajaja!!!!

4 Que era precioso, muy inteligente, y que debería, como todo, poderse hacer más de 2 fines de semana.

5 Quiero daros las gracias a todos los que estáis haciendo que esto siga hacia algún sitio, hacia delante. ■

LORENA LÓPEZ

MILLOR INTERPRETACIÓ FEMENINA
REPARTIMENT D'AUDIOVISUAL

1 Justo hacía mes y medio que había terminado el rodaje de una película. Siento que he tenido un par de años o tres bastante buenos, he tenido la suerte de participar en proyectos dentro y fuera de Valencia, de gran calidad y con personas a las que admiro.

2 No le doy demasiada importancia a los premios, porque pienso que un premio no te asegura que vayas a trabajar más, también pienso que son subjetivos, porque lo que me gusta a mi puede no gustarte a ti y eso no significa que lo mío o lo tuyo sea mejor, pero es verdad que cuando te lo dan, da mucha alegría y hace ilusión y más un premio como este, que es de las compañeras y compañeros de profesión. Es bonito que se valore tu trabajo, he sentido mucho cariño y calorcito, que se acuerden de ti es algo que reconforta y más viviendo fuera de Valencia. Es una motivación más para seguir trabajando y confiando.

3 Gracias compañeras y compañeros por regalarme este corazón, gracias por todo el trabajo que estáis haciendo desde la asociación, todo el esfuerzo y el cariño que ponéis para que las cosas vayan a mejor, por pelear por nuestros derechos, ser críticos y reivindicativos con la situación en la que está la cultura en Valencia en estos momentos y estos tiempos donde el odio, la violencia y la sinrazón están tan presentes que da miedo... Gracias por una noche donde pudimos hablar sin miedo, alto y claro. Fue una gala preciosa y muy emocionante. Sentimiento de germanor, a tope!!! Felicidades a todes!

4 La familia que creamos dentro y fuera de la película. La sensibilidad de Álex Montoya para llevar al cine la preciosa novela gráfica de Paco Roca, el equipo técnico y humano que hay detrás de este proyecto. El buen hacer de Nakamura. *La casa* es una película pequeña que se ha hecho grande, su recorrido ha sido una alegría para todes. Una historia universal que nos hace de espejo, que te abraza y te conmueve.

5

JORDI BALLESTER

MILLOR INTERPRETACIÓ MASCULINA
REPARTIMENT D'AUDIOVISUAL

1 Em trobava en un moment molt bo. Treballant molt en teatre, girant *La ratonera* per tota Espanya i a punt d'entrar a fer nova temporada de *La mujer de negro* en València.

2 No massa, la veritat. Crec que els premis són un bon reconeixement i agraïment a la feina ben feta, però després el mercat es regeix per altres paràmetres.

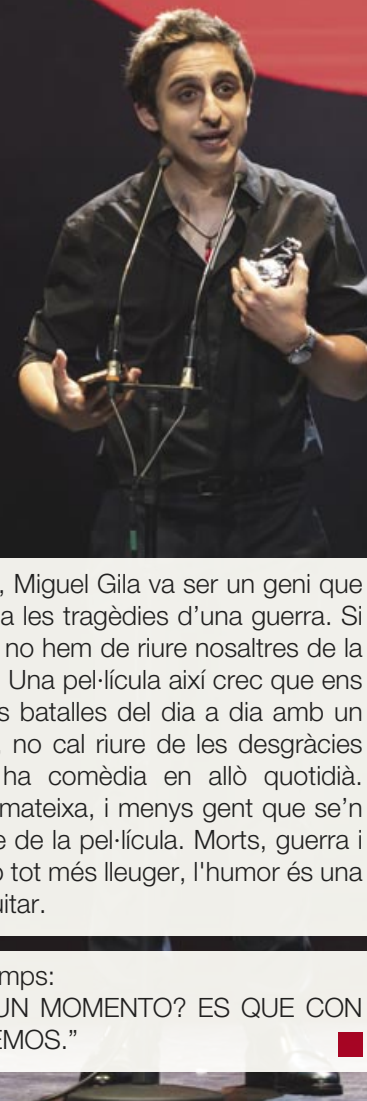
3 Sí. Agrair als treballadors i treballadores de l'AAPV per tanta feina feta, als organitzadors de la gala i sobretot animar als socis i sòcies de l'AAPV que es claven a treballar en les comissions. El sindicat necessita més implicació per part dels socis i sòcies.

4 Pel·lícula valenciana, feta en valencià i per equip tècnic i artístic valencià. Feta amb amor, carinyo i professió. Tot un exemple del que hauria de ser el cinema fet ací.

5 Potser estem en un moment de la història prou negra, però això ens ha de fer continuar fent el que fem. ■

ÓSCAR LASARTE

MILLOR INTERPRETACIÓ MASCULINA
PROTAGONISTA D'AUDIOVISUAL

1 En un moment fantàstic, estava treballant en el teatre en Madrid i havent estrenat el meu espectacle unipersonal de màgia i humor.

2 Una dimensió important per a mi, i una cosa que m'encantaria que em portara més feina a l'audiovisual en general i sobretot al valencià.

3 M'hauria encantat mencionar a molta gent que m'ha fet continuar i aguantar en aquest món tan difícil de surfear. Però si el destí em va pujar la música és perquè li ho hauré d'agrair en un altre moment.

4 Sobretot el missatge de la pel·lícula, Miguel Gila va ser un geni que va fer servir l'humor per sobreviure a les tragèdies d'una guerra. Si a ell el van afusellar i va riure, ¿com no hem de riure nosaltres de la vida? A més és una cosa tan de la Terreta. Una pel·lícula així crec que ens dona perspectiva per a enfrontar-nos a les batalles del dia a dia amb un acudit i amb humor en qualsevol situació, no cal riure de les desgràcies alienes ni dels debils, però sempre hi ha comèdia en allò quotidià. Necessitem més gent que se'n riga d'ella mateixa, i menys gent que se'n riga de nosaltres. I crec que és el missatge de la pel·lícula. Morts, guerra i un afusellament, i Gila feia humor per fer-ho tot més lleuger, l'humor és una de les millors ferramentes que tenim per lluitar.

5 Com diria el mestre Gila en estos temps: "¿PODRIAN PARAR LA GUERRA UN MOMENTO? ES QUE CON TANTO RUIDO, NO NOS ENTENDEMOS." ■

NEUS AGULLÓ

MILLOR INTERPRETACIÓ FEMENINA
PROTAGONISTA D'AUDIOVISUAL

1 Per l'edat que tinc, la veritat és que ja no esperava que m'arribara cap paper important, i encara menys al cinema. Uns anys abans havia rodat *La Forastera* per a À Punt, on vaig conèixer Sergi Miralles i Mila Luengo. Després va vindre la pandèmia, que ho va parar tot. I de sobte, un dia, rep la telefonada inesperada de Sergi. Em va dir que, durant el confinament, havien escrit *L'Àvia i el foraster* i que havien pensat en mi per a fer el personatge de Teresa. Em va fer una il·lusió enorme. No m'ho esperava gens, però ho vaig rebre com un regal.

2 Per a mi, aquest premi és un reconeixement a tota una trajectòria, a molts anys d'ofici, i per això té un valor molt especial. Encara em fa més goig perquè ve del mateix col·lectiu d'actors i actrius, dels companys i companyes de professió, i això ho fa encara més significatiu. Actuar és el que més m'agrada en aquesta vida, és la meua passió, i un premi així s'agraeix de tot cor.

3 Crec que no em vaig deixar res, vaig donar moltes gràcies a tothom, però sí que m'agradaria subratllar com em van tractar durant tot el rodatge de la pel·lícula. Van ser com una família per a mi, i això no s'oblida. També voldria posar en valor la cultura i les arts escèniques, especialment la cultura en valencià, que dia a dia rep agressions i menyspreu, sovint per part d'aquells que governen les nostres institucions. La llengua i la cultura cal defensar-les i estimar-les, perquè formen part de qui som, de com estimem, vivim i pensem.

4 En destacaria la veritat que transmet i la cura amb què està rodada. Potser en un primer moment, Mila i Sergi no en foren del tot conscients, però és una pel·lícula que arriba en el moment just, perquè reflecteix molt bé tot el que està passant al nostre voltant: les injustícies, grans i menudes, que ens envolten, però també la nostra capacitat de corregir-les. És una obra molt necessària, que ens convida a pensar, a mirar-nos com a societat i a no callar davant la xenofòbia o qualsevol altra forma de discriminació.

5 Quan pensava que ja només em tocava fer de iaia al sofà de casa... nyas, coca! Premi! Per un paper que diu veritats com a punys, i a més, en valencià. Que ningú subestime la força de la cultura ni la de les àvies combatives!

AURORA GARCÍA I AGUD

PREMI CRISÀLIDE
A L'ACTRIU REVELACIÓ

1 En un moment complex. Il·lusionada per estar desenvolupant projectes creatius propis col·lectius, sovint auto-gestionats, i alhora treballant com a actriu de forma intermitent. No obstant això, aquesta realitat conviu amb la incertesa constant que tot pot acabar en qualsevol moment. Em sent afortunada per dur endavant la meua carrera però inquieta pel que passarà. A la inestabilitat de la professió s'afegeix un context polític temorós que resulta desesperançador, sobretot en relació amb la cultura. Em fa ràbia que açò habite en mi constantment, fins i tot quan estic treballant. Empar Ferrer mencionava que aquest panorama és cíclic, i que davant d'ell cal continuar insistint i fent juntes. Estic d'acord amb ella.

2 És un reconeixement que em dóna força per continuar treballant.

3 Sí, que és difícil anomenar-se "actriu" quan hem de ser tantes coses per sobreviure, dins i fora de les arts escèniques. I que aquest guardó em fa tornar als meus orígens, a la passió per fer teatre i per habitar altres cossos a través del meu. He tingut molta sort que en aquest temps moltes persones hagen confiat en mi per interpretar personatges enriquidors, amb diversitat de gènere, sexualitat, identitat, edat, etc.

4 Si una cosa predomina en tots ells és la sensació d'estar fent acompanyada, d'endinsar-te en altres mons de la mà de les teues companyes. A més, en quasi tots he pogut hibridar més d'un llenguatge; no sols la interpretació, sinó també la dansa i, sobretot, la música i els espais sonors. La contemporaneïtat és rizomàtica i híbrida i així es destil·la a les peces en les quals he tingut l'oportunitat de treballar.

5 Em vaig sentir orgullosa de la gala que va organitzar l'AAPV, de compartir nominació amb companyes talentoses, de totes les paraules expressades amb caràcter reivindicatiu i de sentir-me valenciana com una característica poderosa, valenta i treballadora. ■

JUAN BENAVENT

PREMI CRISÀLIDE
A L'ACTOR REVELACIÓ

1 Un moment professional molt bo: Bolos dels meus concerts, de *Laila*, de l'espectacle de carrer de la Cia Visitants *Mascletà poètica* i temporada amb el *Ballant ballant 30 anys* del Micalet.

2 Li done moltíssima importància. Em fa la sensació que he aconseguit un lloc com a actor després de molts anys de treball amb la dansa. Per a mi no és qualsevol cosa, és un reconeixement per part de companys professionals que han valorat el meu esforç actoral i n'estic molt agraït.

3 M'hauria agradat dir els noms de gent de l'equip de *Laila*, de les meues companyes d'escena, de familiars, amics. Però finalment vaig optar per posar-los a tots en un mateix pack per falta de temps. També m'hauria sumat al NO al Genocidi de Palestina i al MAZÓN DIMISSIÓ.

4 Que *Laila* és el primer projecte teatral de la Cia Juno (Juan Benavent i Bruno Tamarit) i estem molt orgullosos del que hem fet; ha tingut molta repercussió tant a nivell professional (bolos) com social (reconeixement i paraules d'agraïment per part de persones afectades pel TDAH, adolescents, professors...).

5 Com va dir #MartaSantandreu "pagar a conveni no és guai". La vida ha pujat moltíssim i no ixen els números. Revisió del conveni ja! ■

NELO GÓMEZ

PREMI LLUÍS MIQUEL CAMPOS
A LA MILLOR INTERPRETACIÓ
MASCULINA DE DOBLATGE

1 Tenint en compte com de difícil és dedicar-se a l'ofici d'actor i arribar a final de mes, estava en un bon moment, perquè visc exclusivament de la meua professió. Ho dic amb la boca menuda, però trobe esperançador celebrar la normalitat laboral.

2 Supose que el premi és el reconeixement públic i el personal és acabar un projecte i estar satisfet (o no) amb un mateix. Jo vaig eixir satisfet de l'estudi el dia del doblatge i estimat del teatre el dia de la gala. No sé si cridarà a més projectes, però ha cridat l'atenció en xarxes i el doblatge valencià també necessita una miqueta d'això.

3 Em vaig deixar 10 segonets. Els suficients per a dir que els que no volen que doblem en valencià són els mateixos que no volen que vivim en valencià, però davant l'odi, sempre guanyen els cors (per a mostra un guardó).

4 Que em resulta metafòric que una pel·li anomenada *El triomf*, on els personatges interpreten l'obra *Esperant Godot*, m'haja fet emportar-me un premi de doblatge. Cine, teatre i doblatge units, perquè en som un.

5 No puc, que ja m'he passat del temps! XD

AMB EL PATROCINI DE:

 Diputació
de València | Teatres

GENERALITAT
VALENCIANA | ACI.
ARA.

INSTITUT
VALENCIÀ
DE CULTURA

AMB LA COL-LABORACIÓ DE:

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

kinótico

EMPAR FERRER

PREMI NARCÍS 2025

"Insistir, resistir i exigir"

Vaig conèixer Empar Ferrer a través del nostre ofici, però va ser en una sèrie de televisió on la ficció es va tenir de veritat: ella feia de ma mare, i des d'aleshores el vincle ha sigut profund, gairebé familiar.

Per a mi, Empar no és només una gran actriu —que ho és—, sinó també un referent humà, una dona que ha viscut l'ofici amb una presència íntegra, generosa, carregada de veritat. Entrevistar-la és, alhora, un homenatge i una manera de continuar aprenent d'ella.

PER MARTA
CHINER
01/07/2025

Em sedueix molt quan parles de com naix l'actriu en la xiqueta. M'agrada pensar en com una vocació tan poderosa pot sorgir d'una realitat tan quotidiana com la que vivien les dones d'eixa època. Com naix i es fa real això en tu?

És difícil dir un moment concret. Però sí que recorde que, des de ben menuda, ací a Mislata, jo sempre estava ficada en totes les coses que es feien a l'escola o a la parròquia. A les monges els encantava muntar obretes, festes, representacions. I jo sempre estava allà, no sé per què, però sempre em triaven. A ma casa hi havia una tradició molt arrelada de falles, de teatre amateur, de festa. No era una cosa professional, però sí molt viva. Ningú cobrava, però tothom hi posava l'ànima. I jo, sense saber-ho, vaig començar així. Eixa xiqueta que imitava les monges al pati i feia riure tothom, estava començant a descobrir que damunt d'un escenari es podia estar molt viva.

Foto: Clara Muñoz

Et cridaven sempre? Tenies la sensació de destacar?

No m'ho plantejava així. Simplement, era. Jo no ho buscava, però sempre estava. I com que no hi havia moltes més opcions per a trobar-se amb altra gent —o estaves en la falla o estaves a la parròquia—, jo trobava en el teatre una manera de ser i de compartir. Estem parlant del ple franquisme. I, en aquell context tan rígid, fer teatre era una espècie de via d'escapament.

En la imatge superior podem veure el moment en que Empar Ferrer va rebre el Premi Narcís i en les inferiors, tenim a Empar, quan era una xiqueta, en una de les representacions de tipus religiós que organitzaven a l'escola o la parròquia.

Amb Rafa Gasent, Joan Monelón i Merxe Banyuls en
La infanta Tellina i el Rey Matarot | 1975 | D: Rafael Gallart

I quan et vas plantejar que allò podia ser una professió i no només una afició de barri?

Jo vaig entrar al Conservatori, a la secció de Declamació. Eren tres anys, i si els feies, et donaven el carnet. No era com ara. I tot i que jo no tenia el perfil que es buscava —no era alta, ni prima, ni espectacular—, vaig passar la prova. A casa ningú pensava que poguera ser actriu. Era com si de sobte m'haguera besat un àngel, i jo començara a fer això sense que ningú ho entenguera. Jo era la xiqueta de la família, amb pares molt majors. Però hi havia alguna cosa més forta.

Las salvajes en Puente San Gil
| 1972 | D: Antonio Diaz Zamora | Quart 23

Et senties com trencant un destí preescrit?

Un poc, sí. Ma mare estava sempre a casa, com totes les dones d'aquella època. El diumenge s'acabava tot. No hi havia opcions. Però en acabar els anys 60 començaven a haver-hi excursions, grups de joves, un tímid moviment associatiu. I en eixe ferment vaig començar a moure'm. Vaig fer teatre amb grups de barri, amb parròquies, amb associacions veïnals. Molts d'aquells grups estaven impulsats per capellans progressistes o gent del Partit Comunista. Hi havia una necessitat d'expressar. I el teatre es va convertir en un mitjà per a això.

I a casa, com s'ho prenien? Ton pare ho acceptava?

Mon pare no ho podia suportar. Però un dia, ma mare va dir: "Si això li fa bé, deixa-la. I tu te calles." I ell va callar. No li molestava el teatre com a tal, li molestava que jo eixira, que tornara tard. Que no seguira el camí "normal". Però gràcies a eixa frase de ma mare, vaig poder continuar.

Quin va ser el teu primer pas cap a una estructura professional estable?

Quan es va crear el Teatre Estable de València. Aquella va ser la primera vegada que treballava en una companyia amb sou. No era molt, però em permetia pagar-me la pensió, menjar, i continuar fent teatre. Era un pas grandíssim. Després, amb la UCD, es va intentar crear una xarxa cultural. I es va muntar una companyia legal, pública, a València. Era la primera vegada que es destinaven diners públics a una estructura teatral estable. I allò, per a nosaltres, era molt.

Quan acaba eixa etapa, te'n vas a Madrid... Què recordes d'aquell canvi?

Va vindre una companyia de Madrid a València, i una actriu es va posar malalta. Buscaven una substituta, i

algú va parlar de mi. Em van fer una entrevista ràpida: "Com et dius? Què has fet? Pots començar demà?" I jo vaig dir que sí. Aquella nit vaig anar a veure les dues funcions, i l'endemà ja estava en escena. Allí vaig descobrir que no sabia res. Jo pensava que els actors de Madrid eren més antics, que nosaltres érem millors... però vaig veure que ells tenien un ofici, un rigor, un respecte absolut. Vaig aprendre només de mirar-los.

I què en vas aprendre, concretament?

El respecte al públic. Recorde una nit que només s'havia venut una entrada. I el senyor Saza va dir: "S'ha venut una entrada, per tant es fa la funció." Van eixir a buscar gent pels bars per omplir un poc la sala, però la funció es va fer. I es va fer sencera, com si estiguera plena. Eixa ètica, eixe compromís, em va marcar.

Com era aquella vida de gira?

Duríssima. Vam estar un any sencer de gira. Viatjàvem tota la nit, arribàvem a un poble on no hi havia ni hotel. Ens canviàvem al bar o on podíem. Feies dues funcions i, si hi havia sort, dormies en alguna pensió. A vegades pagava jo mateixa l'habitació. Però vaig aprendre molt: a adaptar-me, a entendre el públic, a mantindre't viva i veraç en qualsevol situació. Era com una escola brutal. ▶

Enmig de tot això, arriba la maternitat. Com es combina això amb la professió?

Amb dificultat. Sempre he fet el que he cregut que havia de fer, però també me n'he penedit. No d'haver treballat, sinó de no haver pogut estar més present amb el meu fill els primers dos anys. Recorde un dia que ell estava a 40 de febre i jo havia de fer funció. El vaig deixar amb la meua germana i me'n vaig anar, però tota la funció estava pensant en ell. Et trava la veu, et tensa el cos, et genera una culpa que t'acompanya molt de temps.

I com vas aconseguir tirar endavant amb un fill mentre continuaves treballant com a actriu? Suppose que no seria gens fàcil...

No, gens fàcil. Però vaig tindre sort, perquè no estava sola. La meua germana i la meua cunyada em van ajudar moltíssim. El meu fill anava a casa d'elles, el cuidaven com si fora seu. També la meua sogra. Era una xarxa molt pròxima i molt generosa. I gràcies a això vaig poder continuar. Hui es parla molt de conciliació, però jo crec que continua sent un privilegi. Si no tens una xarxa que et sosté, és molt difícil. Per molts drets que tingues, si no tens qui et cobreix els forats, no pots.

Les dones diuen | 1980 | D: Manolo Molins

M'agradaria parlar ara de com veus el sistema teatral valencià. Com ha canviat la manera de produir? Et sembla que ara es treballa amb més llibertat o, al contrari, amb més precarietat disfressada?

És una gran pregunta. El sistema ara és molt més fràgil. Et fan assajar un mes i mig per a fer només tres funcions. Això no és professionalitat, això és una burla. Abans, si una funció funcionava, es mantenia, i si no, es canviava. Però hi havia una continuïtat. Ara tot es fa per cremar-se. Es fa una cosa, es presenta, i l'endemà ja estàs pensant en la següent. Com una falla. No hi ha voluntat de construir una memòria, una línia, una veu pròpia. I això és el que més m'entristeix.

Amb Queta Claver, Carmen Belloch, Rafael Calatayud, Rocio Cabedo, Marina Navarro i Paca Samper en *Orquesta de señoritas* | 1984 | D: A. Díaz Zamora | Teatres de la Diputació

Hi ha una cosa que sempre m'ha cridat l'atenció: la invisibilització de les actrius d'una certa edat. És com si, a partir d'un moment, desapareguéreu dels escenaris. Com ho vius tu?

Ho veig clarament. No hi ha personatges. Els autors joves escriuen sobre el que coneixen. I com que no coneixen la vellesa, ni l'edat adulta amb matisos, no la representen. Si escriuen un personatge major, el fan rígid, passat de moda, o simplement anecdòtic. I és una llàstima, perquè la maduresa escènica és profundíssima. Té una presència, una densitat, una mirada que no es pot fingir. Però no interessa. O no es coneix. I això fa que moltes actrius meravelloses desapareguen, no perquè no puguem actuar, sinó perquè no hi ha papers per a elles.

Amb José Sazatornil en *Los caciques* | 2001 | D: Ángel F Montesinos

Penses que eixa falta de memòria escènica és particular del País Valencià? Perquè en altres territoris —Galícia, el País Basc, Catalunya...— sembla que sí que es valora la trajectòria.

Sí, ací no hi ha memòria. A Catalunya o Galícia, per exemple, sí que hi ha una estructura de companyies estables, de projectes que tenen continuïtat. Ací no. Ací cada projecte comença de zero, i quan s'acaba, tot es dissol. I això és molt frustrant. A més, molta gent que triomfa fora és valenciana, però ací no se'ls reconeix. Jo mateixa ho vaig viure. Volia treballar a València i em deien: "Quina llàstima que no vulgues vindre a Madrid, perquè et volíem per a una funció." I vaig acabar dos anys fora. Quan vaig tornar, em vaig trobar amb un escenari desconegut, trencat. I em va doldre molt. ►

Amb Emma Suárez al llargmetratge valencià *Tramontana* | 1991 | D: Carlos Pérez Ferre

Enmig de tot això, has compartit escenari amb grans figures. M'agradaria que parlàrem d'això, perquè em sembla que has après molt no només del que et van dir, sinó de com et van mirar, de com et van tractar.

Sí. He tingut la sort de treballar amb grans actrius. I no només grans dalt de l'escenari, sinó grans als camerinos. Figures com Amparo Rivelles, per exemple. Ella no necessitava dir res per fer-te sentir reconeguda. Només amb la seua manera de mirar-te, de donar-te el pas, de saludar-te, t'estava dient: "Estàs ací, ets una de nosaltres." Hi ha actors brillants en escena que fora són miserables. I n'hi ha d'altres que t'ensenyen sense voler,

només amb la seua presència. I això et queda per sempre.

I després d'haver fet aquest recorregut, tornes a València. Com va ser eixe retorn? Et vas sentir com tancant un cercle?

Sí. Vaig tornar després d'haver treballat fora, i vaig entrar a la Companyia Nacional de Teatre Clàssic. Va ser una etapa molt intensa. Després vaig fer una producció privada. Tornar a València era com tancar un cercle. Em feia molta il·lusió tornar a casa, però també em vaig trobar amb una realitat que havia canviat molt. Jo venia d'un ofici viscut amb rigor, amb continuïtat, i ací tot s'havia fet més precari, més fragmentat. Però tot i així, el vincle amb el públic valencià sempre ha sigut profund, i això m'ha sostingut.

I com entres en el món audiovisual? Perquè la teua presència davant la càmera té una veritat molt especial...

Va ser per casualitat. Va vindre un director a València per rodar una pel·lícula, i va cridar tot el repartiment del Teatre Principal. A mi em volia per a un paper que no parlava. I vaig dir que sí, per provar. I vaig descobrir un altre món. Un llenguatge completament diferent. Després vaig fer una pel·lícula important, *Amb la pell de gallina*, i vaig començar a entendre com funciona la càmera. Recorde que un director de fotografia em va dir una cosa que no he oblidat mai: "Si el director no et diu res, és que està bé." I allò em va donar una pau immensa. Com si m'hagueren dit: confia.

Vas buscar formació específica per a treballar davant la càmera?

Sí. Vaig fer un curs d'interpretació audiovisual amb un director de càsting. Era per a tota Espanya, i em vaig apuntar. I allí em van donar eines que no coneixia. Jo havia fet coses davant la càmera, però sense saber exactament com funcionava. I en aquell curs vaig començar a entendre el ritme, el to, la relació amb la càmera. Va ser revelador. Em vaig adonar que el que havia fet

fins aleshores no estava malament, però no sabia per què ho feia així. I eixa diferència ho canvia tot.

Què és el que et va colpir més de la càmera, del seu llenguatge?

La veritat. La càmera no perdona. Detecta si estàs buida, si estàs fent, si no estàs connectada. Al teatre pots dissimular més. Pots omplir amb gest, amb veu. Davant la càmera, no. Si no tens una càrrega interna, la mirada és plana, i es nota. I al revés també: quan estàs connectada, quan hi ha veritat, la càmera ho agafa i ho fa màgic. És com un miracle. I això no es pot fingir ni ensenyar. Només es pot viure.

I eixa experiència et va portar a acompanyar altres actors i actrius? A fer de coach?

Sí. Va començar de manera natural. Jo no done normes generals. Cada actor o actriu és un món. Jo només escolte, observe, i intente donar-li a cada persona l'eina que necessita per al seu personatge. Recorde un cas: un actor havia de tornar a entrar a una habitació després d'una discussió. No sabia com. I li vaig dir: "Pensa que tornes perquè l'estimes. Perquè si no, no tornaries." I no calia dir-ho. Era la mirada, l'actitud, la veritat interna. Quan això passa, l'escena flueix sola. ▶

Volavérunt | 1999 | D: Bigas Luna

M'encisa escoltar-te parlar del procés com una recerca personal. Quan acompanyes actors, què busques realment? Què et mou?

Jo no vull substituir el director, ni donar fórmules. Només vull ajudar l'actor o l'actriu a trobar la seua clau interna. A obrir la porta que necessita. Cada persona és diferent. Hi ha qui necessita una imatge, una paraula, un gest... i de sobte, s'encén la llum. Quan això passa, l'escena agafa veritat. I no és màgia, és respecte. És estar present, observar, confiar. Jo no jutge. Escolte. I a vegades, només això ja transforma.

Tu defenses molt el silenci, la pausa, la mirada... Què té el silenci que a vegades espanta tant als actors?

El silenci espanta perquè ens han fet creure que si no passa res, estem fracassant. Però no és cert. En el silenci passa moltíssim. Si tens la valentia d'habitar-lo, de sostenir-lo, el públic no se'n va. Es queda amb tu. Un silenci ben ple diu més que tres pàgines de text. Però cal estar molt connectada amb tu mateixa per sostindre'l. I això no s'ensenya. Això s'aprén vivint-ho. El silenci és viu, és dens, és vibrant. I és un regal, quan es dona de veritat.

I la mirada? Sempre tornes a la mirada com a centre... Què té que per a tu és tan definitiva?

Per a mi, la mirada ho és tot. Si tu saps què et passa, si estàs plena d'un sentit, d'una emoció, això està en la mirada. No cal dir res. La càmera ho capta. El públic també. La mirada no es pot fingir. Pots fingir un gest, una postura... però la mirada no. Si no estàs, es veu. I si estàs, també. Quan una mirada diu la veritat, ho canvia tot.

Parles molt de no jutjar el personatge. Com es treballa això des del respecte profund?

No jutge mai els personatges. Mai. Els escolte. Els entenc. Encara que no m'agraden, encara que no compartisca el que fan. Perquè si els jutge, ja no els puc habitar. I aleshores no arriba res. Un personatge, per a existir, t'ha de travesar. Has de deixar que entre, que et transforme, encara que siga per un moment. Després, el deixes anar. Però mentre el vius, has de fer-li lloc dins teu. I això només passa si el respectes.

Amb Juli Salví i Esperanza Roy en *Tres forasters de Madrid* | 1995 | D: Luis García Berlanga | TGV

Després de tot aquest recorregut, com mires el teu ofici ara? Amb quina actitud et relaciones amb la professió?

Amb molta més escolta. Abans volia demostrar. Ara, només vull estar. Amb presència. Ara sé que puc mirar, que puc estar en silenci, i això ja és expressió. Ara treballa amb més senzillesa, amb més veritat. Ja no em cal omplir res. Em reconec, amb tot el que he viscut. He caigut, m'he tornat a alçar, he perdut, he guanyat, m'he mirat al mirall moltes vegades. I tot això, tot, ho porte dins quan puge a escena.

Quan dones classe o fas acompanyament, què t'agrada transmetre? Quin és el teu paper com a coach o mestra?

No m'agrada imposar res. Jo només compartisc. Observe, escolte, i intente que siga la pròpia persona qui trobe allò que necessita. Jo vaig aprendre molt observant. No perquè m'ho explicaren, sinó perquè ho vaig veure. I ara faig això: estar present, i que la meua presència siga útil. No sempre cal parlar. A vegades, només cal fer costat. Estar. Mirar. I l'altre ja sap que pot confiar. ▶

Amb Concha Velasco en *Las cerezas del cementerio* | 2003 | D: Juan Luis Iborra | RTVE

Sempre parles del procés, no tant del resultat. Per què? Què hi ha dins del camí que per a tu és tan important?

Perquè el procés et transforma. Encara que després no arribe tot al públic, tu has viscut un viatge. Has tocat llocs interns que et canvien. I això queda dins. Et fa créixer, et fa mirar diferent. Cada personatge que prepares et deixa una empremta. I això ho portes al següent. És com una cadena, una continuïtat íntima. I jo valore molt això. Perquè m'ha fet com soc.

En quin moment vas sentir que la teua maduresa artística et donava una altra presència?

Ara, amb els anys, sent que tinc més eines, però sobretot més escolta. Ja no necessite demostrar. Només vull estar, de veritat. Quan era jove volia fer-me veure, deixar empremta. Ara vull estar en pau, sostindre, escoltar l'escena, el públic, el personatge. Ara sé que amb una mirada, amb un gest mínim, puc dir molt. I això ve de tot el viscut. No s'enseny a cap escola. És una altra densitat. Una altra veritat.

En una professió tan competitiva, com es conserva la veu pròpia? Com es manté la integritat?

Per mi, ser actriu no és només una feina. És una manera de viure. Una manera de mirar, de sentir el món. I això comporta una responsabilitat. Si tens veu, has de saber què dius amb ella. I per què ho dius. Jo no vull agradar per agradar. Vull dir alguna cosa. I si no tinc res a dir, preferisc callar. Perquè si em puge a un escenari, ha de ser per veritat. Si no, no té sentit.

Amb tot aquest recorregut viscut, quin pensament t'acompanya quan mires el futur del teatre? Encara creus en ell?

Sí. Tot i les dificultats. El teatre sempre ha estat en crisi. Primer va ser la televisió, després el vídeo, ara les plataformes... Però el problema real és quan es perd la connexió amb el públic. Si tu connectes amb la gent, el teatre sobreviu. Però cal coherència. Cal cuidar la línia, la proposta, l'ànima de cada projecte. No pots cremar-ho tot cada any. No pots començar de zero sempre. Perquè això trenca la memòria, trenca la veu col·lectiva. I jo crec en un teatre que recorda, que arrela, que diu alguna cosa al món.

La buena persona de Sezuán | 2006 | D: Lluís Blat | CDN | Foto: Ros Ribas

Amb Juli Disla en *Escuela nocturna* | 2016 | D: Rafael Calatayud | La Pavana

Quan tornes la mirada enrere, penses sovint en per què vas començar? Quina és la primera imatge que et ve al cap?

Sí, a vegades m'ho pregunto: "Per què vaig començar?" I sempre em ve la mateixa imatge: jo, xiqueta, al pati de l'escola, imitant les monges. La gent reia, però jo no ho feia per fer riure. Hi havia alguna cosa dins meu que s'activava, com si s'obria un canal. Era sentir-me viva. Era una vibració que no sabia explicar. I encara ara, quan una escena funciona, quan tot encaixa, sent eixa mateixa tremolor. I pense: "Per això estic ací."

Després de tantes funcions, rodages, silencis, mirades... què és el que més agraeixes del camí viscut?

He tingut moments de tot: dubte, cansament, injustícia. Però també molta sort. He treballat amb gent meravellosa, he fet papers que m'han travessat. I he après. Molt. Del públic, sobretot. Quan algú t'escrui després d'una funció i et diu: "M'has tocat alguna cosa que feia temps que no sentia", tot pren sentit. No es tracta de fer-se famosa. Es tracta d'arribar. De remoure. De fer pensar. De fer sentir. I d'estimar. ▶

Amb Silvia Casanova i Ingrid Rubio en la sèrie *El pueblo* | D: Alberto Caballero i Laura Caballero

Hi ha algun projecte o personatge que t'hauria agradat fer i que ja saps que no podrà ser? Queden desitjos dins teu que no han arribat a escena?

Sí. Jo volia fer un espectacle que era... no me'n recorde ara com es deia... Érem tres dones majors, amb tres cadires i un micro. Era tot text. M'hauria agradat molt, molt. Però ja no. Ja no pot ser. Ja no estic en eixe moment. Ara sé que ja no es farà.

I també m'hauria agradat fer Medea. Sempre. Medea... Però clar, per fer Medea necessites estar molt forta. I arriba un moment que ja no és. És així.

Aquest 2025 ha sigut un any molt especial per a tu: t'han concedit el Premi Narcís i han batejat amb el teu nom el que abans era el carrer Arquebisbe Irurita, al teu poble, Mislata. Com vius tot aquest reconeixement? Et sembla que estàs en un moment de recollida?

Sí. És el moment de la recollida. A mi em van fer un homenatge a Mislata, que és el meu poble, on vaig nàixer, on vaig créixer, on em van veure fer-me gran. Després vaig viure molts anys a València, però Mislata sempre ha estat casa. I allí, al carrer Arquebisbe Irurita, li van llevar el nom i li han posat el meu. Jo estava tan emocionada... Va vindre l'alcalde i tot. I he de dir que va fer un discurs que no me l'esperava, perquè no era gens protocol·lari. Era molt humà, molt bonic, molt de veritat. Va fer un discurs de vida, i això m'ho vaig emportar al cor.

Amb Jordi Ballester i Neus Agulló en *L'àvia i el foraster* | 2024 | D: Sergi Miralles | Aire de Cinema

A hores d'ara, com definiries l'ofici? Encara t'emociona pujar a un escenari o posar-te davant la càmera?

Sí, sempre. Per a mi, aquest ofici no és només una professió. És una manera de viure. És una pell. Una mirada. Una presència al món. I també una responsabilitat. Perquè si tens una veu, no pots fer veure que no passa res. Has de dir. I has de saber què estàs dient. Jo no vull fer-ho per gust o per costum. Si no tinc res a dir, preferisc quedar-me en silenci. Però quan puge a escena, puge sencera.

I ara? En aquest moment tan estrany, dramàtic, aquest desert que vivim... què et manté dreta? Què et fa continuar?

Aquest és un moment difícil. Globalment, socialment, artísticament... Però hi ha tres paraules que em sostenen, que m'acompanyen sempre: insistir, resistir i exigir. Aquesta professió mai ha sigut fàcil. He passat etapes sense feina, sense trucades, buscant la manera de continuar. Però mai vaig renunciar. Perquè hi ha coses a les quals no podem renunciar: els drets, la dignitat, la presència. I per això resistim. Perquè tenim raó. I perquè hem de continuar. ■

ABRIL ZAMORA

PREMI TAULES 2025

PER **MARIA MAROTO**
(01/07/2025)

Este año has sido premiada con el premio Taules. Cuando lo recogiste dijiste que era importante que alguien como tú recibiera un premio como este. Es importante tener referentes con los que identificarse. ¿Cuáles fueron los tuyos?

Cuando yo era pequeña no había muchos referentes, pero, aunque los hubiera habido no hubiera sabido con que reflejarme porque ahora hay mucha más información y sabes lo que es cada cosa y es mucho más fácil poder entender quién eres viendo el reflejo en otras personas, en la ficción, en el teatro, socialmente y tal. A mí me costó mucho poder determinar quién era. Cuando entendí que yo era una persona no normativa e intenté mirarme y reflejarme en personas que salían en la tele, todas las personas trans que había eran personas que estaban vinculadas a un mundo sórdido, complicado, objeto de burla y entonces era muy fácil rechazar eso para no sentir que ibas a correr la misma suerte. Por eso siempre he pensado que tenemos que pelear desde la ficción y crear una que sea inclusiva con personajes más alejados de estereotipos. Y dar visibilidad en todo tipo de entornos, no solo en la ficción, en entornos sociales. Si eres una niña trans de 8 años y ves una persona como yo que está recogiendo un premio como este, que es feliz, que se dedica al trabajo que ella quiere, que esta 'normalizada', que es una palabra que me resulta horripilante pero que es súper necesaria en este momento, pues entonces puedes sentirte reflejada y creo que es algo súper necesario. Y es una pena que la gala estuviera censurada en la televisión pública porque, aunque se pueda ver *online* no tiene el mismo impacto buscar algo para verlo que encontrártelo haciendo *zapping*. Yo nunca he notado que tuviera referentes con los que me identificara, pero es cierto que mis referentes eran personas de mi entorno, las mujeres de mi familia, mi madre, mis tías, mi abuela, la gente que yo conocía en la calle, que no tenía nada que ver con ese sector, porque vengo de una familia que nada tiene que ver con esto, pero despertaron en mí la inquietud de querer escribir historias.

Y a parte del referente personal, a nivel laboral. Dices que viene de una familia que no tiene que ver con el sector, ¿qué te inspiró a contar historias?

Pues mira yo tengo un impulso de escribir desde que era pequeña porque yo vengo de una generación donde la tele nos educaba. Jugábamos mucho en la calle y tal pero yo he sido una niña muy enganchada a la tele, entonces a raíz de ver historias, de series, dibujos animados yo creo que ahí empezaron mis ganas de querer escribir o de poder contar mis propias historias, pero claro cuando vives en un entorno poco artístico es difícil y no porque mi familia no creyera en mí, que siempre lo han hecho, sino porque sabemos que es una profesión muy complicada, muy inestable, de muy difícil acceso y eso echa un poco para atrás cuando piensas en tu futuro pero llega un momento que dices pues cariño solo tengo una vida pues voy a intentar hacer lo que me gusta. Creo que una de las cosas que más me han servido es que el no ya lo tenía de antemano. ▶

Abril Zamora, en un moment del seu discurs d'agraïment, just després de rebre el Premi Taules de mans de Maria Almudéver i Marta Belenguer.

¿Eras consciente de que había historias que no estaban siendo contadas?

Esto lo he pensado de una manera más adulta. Yo empecé a escribir de una forma más profesional porque estaba buscando obras de teatro que me apeteciera hacer o historias que quisiera contar y no me veía muy reflejada por perfil y entonces dije pues voy a escribirlo yo. Porque al fin y al cabo yo escribo siempre desde la actriz que hace una improvisación. Esa necesidad de crear otro tipo de historias creo que fue uno de los impulsos, o sobre todo de los que tengo ahora más latentes, porque creo que es una responsabilidad como autora, que claro que la ficción es ocio y entretenimiento, pero yo siempre creo que tiene que ser educación también, y si yo que pertenezco a una minoría no intento reflejar otro tipo de perfiles creo que es difícil que lo vayan a hacer otras personas. Sí que me lo he tomado como un acto de responsabilidad, porque molaría ver una ficción inclusiva donde los personajes femeninos fueran algo que no hemos visto nunca, porque más allá del colectivo, yo vengo de una generación donde no había personajes femeninos sugerentes que no estuvieran relegados a un segundo plano y creo que eso está cambiando en pasos chiquititos pero está cambiando, y tenemos aún mucha asignatura pendiente de mostrar ficción con personajes no normativos que estén alejados de estereotipos, con gente racializada protagonista por ejemplo, con gente que tenga cuerpos de todo tipo y que les pasen cosas que no tengan que ver con el hecho de ser diferentes.

¿Qué crees que nos falta?

Creo que nos falta que los directores de casting arriesguen. A veces creo que si en la acotación no pone que el personaje es gordo o trans o negro no van a llamar. Entonces creo que hay que arriesgar más en esos aspectos, que no es arriesgar porque al fin y al cabo es mostrar una realidad que tenemos, porque al fin y al cabo la ficción tiene que ser un reflejo de lo que pasa socialmente. Y privar de mostrar ciertos perfiles es privar a una persona que vive en un pueblo chiquitito y que la única ventana que tiene al mundo es la tele, no vea las múltiples realidades que hay. Se habla de la inclusión forzada, pero es necesario. No es forzado cambiar el perfil de un personaje cuando no estaba especificado en el guion, al contrario, es súper necesario que tengamos esos referentes. Esto no va de una cuota, de números, sino de ayudar a integrar y visibilizar para que la ficción sea inclusiva y todo el mundo pueda verse reflejado.

¿Como has vivido ese proceso de pasar de encargarte de todo en tus propias producciones de teatro a estar ahora en una posición donde puedes disfrutar de más recursos para tus proyectos?

Mi esencia, aunque parezca cursi, sigue siendo la misma y eso es lo que hace que a la gente le guste trabajar conmigo, sé que puede sonar pretencioso, pero es verdad, yo, aunque haga producciones muy grandes, que acabo de dirigir un capítulo para una serie de Netflix, mi esencia sigue siendo la misma que cuando empecé. Me enfrento al trabajo igual, aunque las condiciones sean otras y tenga más medios y facilidades para contar una historia. Y es cierto que me esforcé mucho, porque como bien sabes, cuando vas a teatro a taquilla, no trabajas en las mejores condiciones y lo tienes que hacer todo tú y, eso sí, siempre acompañada de la gente que está creyendo en ti y que siempre estaré muy agradecida porque para mí eso es súper importante. El impulso de querer contar historias es el mismo que tenía desde el principio y en muchos momentos cuando más he pensado en tirar la toalla no ha sido cuando peores han sido las circunstancias sino cuando me he dado cuenta de que no todas las decisiones dependen de ti, que hay mucha gente por encima opinando de tu trabajo y eso a veces es doloroso, pero luego recibes un mensaje de una persona súper joven que dice que le ha parecido súper motivador verte contar una historia y es la gasolina que necesitas para seguir peleando en este trabajo tan tan inestable. ►

Y me he dado cuenta de que el trabajo es sólo trabajo y podemos decidir si lo hacemos con una sonrisa y pasárnoslo bien o si trabajar con tensión y estrés y yo creo que el resultado va a ser mejor en función de nuestra actitud. He aprendido que se puede trabajar de una manera divertida y pasándonoslo bien aun haciendo una producción súper grande, que eso es una cosa que parece que se hace solo en el teatro alternativo y tal, pero yo creo que lo bonito que está pasando es que estoy llevando eso a unas producciones mucho más grandes. Y la responsabilidad es la misma. Pero no soporto que en los rodajes alguien levante la voz, por ejemplo. Trabajamos con una herramienta que somos nosotros y es normal que algo pete en algún momento porque trabajas con personas, pero es muy antiguo ver a alguien gritando en un rodaje y eso hay que denunciarlo.

¿Algo que te apetezca hacer que aún no hayas hecho?

Tengo muchas historias que quiero contar y me apetece trabajar con mucha gente. Me apetece explorar otros géneros, el terror por ejemplo que me encanta. Me gustaría hacer mi primer largo que es algo que tengo ahí en la recámara. Pero en la posición en la que estoy si pudiera mantenerme así sería muy feliz, estoy muy contenta de poder tener este pequeño espacio por lo que representa socialmente ver una persona como yo contando las historias que hago y por la suerte que tengo de tener ciertas libertades cuando no siempre es así en este trabajo, así que esto, ya es una súper meta.

Has trabajado y sigues trabajando mucho con actrices y actores que estuvieron contigo desde el principio y muchos valencianos.

Yo de las cosas que más orgullosa estoy es de poder seguir confiando en la gente que ha creído en mí. Y sobre todo porque cuando he llamado a alguien para trabajar ha sido porque he disfrutado trabajando con esa persona y me parecería muy terrible contar con otra gente cuando las cosas van mejor. He tenido la suerte de encontrarme con muchos actores y actrices valencianas que han creído en mí y que han sido súper buenos actores y buenas actrices y que me han facilitado mucho el camino y espero seguir trabajando toda la vida con ellos, aunque a veces haya que pelearlo. Vas a una reunión y te piden caras conocidas y claro que muchas de las personas con las que he trabajado ya son caras conocidas, pero hay otras que a lo mejor pues todavía no han tenido las oportunidades que se merecen. Así que sí, seguiré trabajando con la gente que ha creído en mí, una porque me encanta, disfruto y aprendo y dos, porque creo que también se lo debo.

Le dedicabas el premio a tu niña...

Sí, vivimos en este mundo, todos los días amanecemos con un montón de noticias terroríficas y yo sufrí mucho *bullying* de pequeña y mucha gente con su actitud o incluso profesores me han dicho 'si sigues moviéndote así no vas a llegar a ningún sitio...', como criticando mi propia esencia y mi manera de ser, entonces no es que sea un 'mirad a dónde he llegado' sino es una manera de abrazar eso un poco. Yo me dedico a lo que me dedico por la niña que no pudo ser de manera social la niña que era y creo que se lo merece y cuando me pasan cosas bonitas, como este premio que me llenó de orgullo, a mí me gusta llevarla conmigo, y pensar en ella porque creo que le hubiera hecho muchísima ilusión.

Es bonito cerrar el círculo con esa niña que no tuvo referentes y que ahora es un referente para muchas personas. Simplemente diciéndole al mundo 'puedes ser quién eres y ya está'.

Es justo eso, aunque todo el mundo te recrimine quién eres, es ser quién eres lo que te va a abrir muchas puertas. Intentar encajar en un patrón siendo algo que no eres cuando solo tenemos una vida es algo terrible. ■

cristina fenollar

Des de l'Associació d'Actors i Actrius Professionals Valencians, expressem el nostre condol més sincer per la pèrdua de la nostra estimada actriu i companya Cristina Fenollar, Premi Narcís en el Premis AAPV 2020, en reconeixement a la seua trajectòria exemplar i al seu compromís amb la nostra professió.

Ahir celebràvem la nostra gala anual amb l'orgull de formar part d'aquest ofici col·lectiu que tant estimem. Encara que ella no va poder acompanyar-nos, la seua presència continua viva entre nosaltres a través de tot allò que va donar al nostre sector: el seu talent, la seua força escènica, la seua humanitat i l'empremta profunda que deixa en la nostra memòria compartida.

La seua veu i la seua mirada seguiran ressonant dins de cada escenari, dins de cada paraula dita amb veritat.

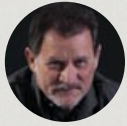
Acompanyem en el dol la seua família, amistats i a tota la comunitat artística que l'ha estimada i admirada. Que la terra et siga lleu, estimada Cristina Fenollar.

Descansa en pau.

La foto de Cristina Fenollar de la següent pàgina, va ser realitzada per Pablo Díaz del Río durant l'entrevista feta per Sergio Caballero amb motiu del Premi Narcís 2020 en esta mateixa revista.

cristina fenollar

PER **RAFAEL
CALATAYUD
BELENGUER**

Titánic | 1998 |
D: Rafael Calatayud
Belenguer | La Pavana

La Fenollar. Nada más y mucho más. Son tantos recuerdos. Que no sé por dónde empezar. Desde siempre. Conexión, humor, drama, teatro, risas, y sobre todo esa forma tan intuitiva de defender sobre el escenario lo imposible. Ella es única, capaz de interpretar el absurdo y de trasladar esa locura a esta realidad mezquina que suele acompañarnos a lo largo de este camino tan difícil al que llamamos vida. Para mí supone una satisfacción única el conocerte y el haber compartido contigo momentos personales y profesionales que no tienen precio. Hay conexión y mucho, mucho sentido del humor. Algo imprescindible para poder obtener grandes resultados. Lo dramático acompaña a lo cómico y lo cómico a lo dramático, son como dos amigos inseparables que no pueden prescindir el uno sin el otro. Esa particularidad que en definitiva te hace grande. Tan grande como eres tú. Cristina siempre estarás en mi recuerdo emocional. En toda esa historia irreplicable que creamos juntos. *Como seis cabras, Escápate conmigo, monstruo!, Pánico contenido, Titanic, El metge a garrotades, Alarmas y excursiones*, etc. También cuando sustituiste a mi muy querida Isabel Rocatti en *L'altre*. Los dos de bolos compartiendo escenario, recorriendo largo, y no tan corto como por desgracia se recorre ahora. Cris eres vida a pesar de los pesares. Y antes de que te despidieras dignamente y sin prejuicios, seguías alimentando de humor con sus monólogos a todos aquellos, pocos o muchos que necesitaban escapar de su sufrida rutina diaria. Tú disfrutabas con las risas, con esa alegría irónica, sarcástica, y a la vez divina que eres capaz de transmitir. A veces las cosas son tan pocas siendo tantas. Que solo caben en un suspiro que finaliza con un te quiero. Siempre tú. Tú siempre. Única. ■

Cristina Fenollar amb Manolo Ochoa, Toni Misó i Juli Mira durant la producció de l'obra **Ulises en Berlín** | 2014 | D: Pau Durá | El Club de la Serpent

PER **MANUEL
OCHOA**

Cristina, guapa, amiga, compañera de escenarios y de vida, esposa. Así nos llamábamos, esposos. Y nos reíamos, sobre todo nos reíamos. Con ese humor irónico, incluso arisco a veces, que tenemos los alicantinos. El humor une mucho. Toda una vida. Puede que más que el amor.

Y eso es lo que nos mantuvo unidos tanto tiempo: el humor. Y muchas otras cosas, claro, Cris. Pero sobre todo nos hacíamos gracia. Compartimos sin pudor a lo largo de la vida numerosas y sinceras risotadas, dentro y fuera del escenario.

Y con eso me quedo. Con el humor, con tu humor. Pero no quiero pensar que ya no estás. Así que voy a seguir acordándome de ti, de tantos momentos divertidos que vivimos juntos - muchos por suerte están grabados- y a seguir riéndome a carcajadas contigo, siempre, querida Cristina.

Un beso eterno. ■

cristina fenollar

PER **XIRI**
(EMPAR ESTEVE)

Fa 15 anys arribava a Madrid a una casa on no sabia ni amb qui viuria.

Anava a complir un somni, treballar al Teatro Español de Madrid. Però la sorpresa va ser que allà m'esperava un ésser de llum que no coneixia i que es convertiria en una germana per a mi.

Vam viure juntes durant molts anys, em va donar la primera llar a Madrid, on réiem, véiem *Friends* en tot moment, i ens enfadàvem quan no es menjava la meua *fideuà*. Un dia, un amic va entrar a casa i em va dir: Vius amb Cristina Fenollar, la de *Jo no tinc iPhone*? Sí, era ella. De sobte vivia amb una gran dama de la comèdia, la que convertia cada anècdota casolana en un monòleg divertidíssim del qual no podíem eixir del riure que ens agafava, sempre adornada amb una cançó en anglès... Era un paradís d'amor i rialles.

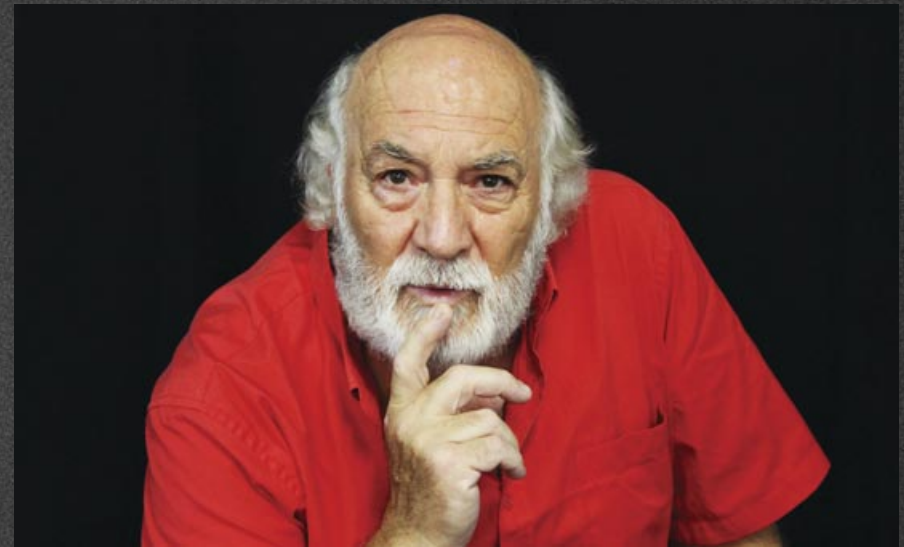
Ja et trobe a faltar, Cris, les nostres converses sota el gesmiler del teu pati alacantí, els teus consells i la teua forma de fer-me riure fins i tot quan no tenies forces per a viure. Estic trencada, voldria haver fet més, voldria haver tingut poders per a alleujar-te el dolor, però no voldria haver-te dit que t'estime perquè t'ho deia constantment. Només desitge que hages descansat de tant de dolor. Mai oblidarem:

"Davant d'un problema, un pla" i "El més important és la salut".

Amb German Montaner
en ***Escapa't amb mi, monstre!*** | 1990 |
D: Rafael Calatayud
Belenguer | La Pavana

juan mandli

Des de l'Associació d'Actors i Actrius Professionals Valencians, volem expressar el nostre més sentit condol per la pèrdua del nostre soci i estimat company Juan Mandli.

Ens deixa un gran professional i una gran persona estimada per tots i totes els qui han tingut la sort de coincidir amb ell. El seu llegat i la seua humanitat continuaran presents en la nostra professió i en la nostra memòria.

L'any 2007 va rebre el Premi Narcís, màxim reconeixement de la nostra associació, com a homenatge a la seua trajectòria i al seu compromís amb l'escena valenciana.

Una abraçada plena d'afecte a la seua família, amistats, companys i companyes de professió.

Descansa en pau.

L'òbit del nostre benvolgut company Juan Mandli es va produir quan esta edició de l'Eq'liquà ja havia finalitzat. En el pròxim número, volem retre-li un homenatge a la seua figura. Per favor, si vols participar posa't en contacte amb nosaltres.